

Observatoriul este de două ori în săptămână, marcură și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisii cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu litero merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tessarulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 89.

Sibiu, 7/19 Novembre 1879.

Anulu II.

Combinatiuni politice asupra visitei marelui duce în Vien'a.

Mari evenimente se prepara din nou în Europ'a; inse de ce natura voru fi acelea, la prea puçini moritori le este data se cunósca. Dara din tóte simptomele mai noue câte facu pe popóra cá se fia îngrijate de viitoriulu ce se apropia, nici-un'a nu este asia de semnificativa cá visit'a solemnă, pompósa și totuodata primirea cea mai cordială și caldurósa a marelui duce Alexandru Cesareviciu cu soci'a, cu socrii și cumnatu în Vien'a. Dara imperatulu Alexandru II nepotu de sóra alu imperatului Vilhelmu, trecea și pâna acilea în ochii lumei de amicu sinceru nu numai alu unchiului seu, ci și alu imperatului Franciscu Josifu I, apoi despre fiulu și successorulu seu la tronul voia se scia tóta lumea, cá acesta pórtă ura cátra totu ce este germanu, și totuodata cá face cauza comuna cu capii panslavismului. De câteva septemani imperates'a Rusiei caletorise în Franci'a pentru cautarea sanetatiei și distractiune, precum se dicea; pe Mai. Sa inse o insoçira și alti membrii ai familiei imperatesci, în frunte cu fii sei Alexandru și Vladimiru, cu noru-sa și cu altii. Famili'a imperatului Rusiei se petróca mai multe septemani în Franci'a republicană și francesii cu presedintele Grevy în frunte se o intempine cu amabilitate precum sciu numai densii! Ce bucuria și ce satisfactiune fericitóre pentru intrég'a pressa unгурésca fóra distinctiune de partide și colori! Adaoge la acestea venirea principelui Bismark la Vien'a, rolele jucate cu acea ocasiune între elu și c. Andrásy. Io triumphé! strigă opiniunea publica sedusa și legata de ochi, Austro-Ungari'a și Germani'a detera Rusiei cu pitiorulu, și acésta remase izolată, adusa la umilit'a stare cá se cauté federatiunea Franciei inea și prin femei, pentru casulu candu va fi atacata de celelalte doué poteri.

Dintru odata inse ese faim'a, cá Cesareviciu cu soci'a sa vine la orasiulu Gmunden (situatu fórté frumosu în Austri'a superióre), cá se védia acolo pe cumnatu-seu, ducele de Cumberland, fiu alu repaosatului rege alu Hannoveri.

Aci se asteptá și socrii, adeca regele și regin'a Danemarcei. Erá lucru celu mai firescu a întrebá, cá daca „cumplitulu“ Cesareviciu vine în Austri'a, asia aprópe de Vien'a, veni-va óre si la monarhulu nostru. Ómenii stá se puna „remasuri“ pe da si nu, éra press'a magiara și preste totu cea anti-russésca pretindea, adesea cu inpertinentia demna de moçici si badarani, cá se nu vina. Candu colo, joi în 1/13 Nov. pe la 4^{1/2}, óre augustii óspeti sosindu la Vien'a, fusera priimiti cu modulu aratatu în Nr. preced., introdusi în apartamentele cele mai elegante și pompóse din Burg, dupa care urmara mese adeverate imperatesci, toaste și conversatiuni fratiesci.

Nu apa rece cá ghiati'a, ci apa ce dá în clocotu se fii turnatu preste publicistii unгурesci, și totu nu 'iar fi' usturatu asia reu, precum ii ustura sarutarile și inbraçiosiarile date și luate în 13 Nov. la gara și în resiedenti'a imperatesca din Vien'a. Asia o patu inse toti ómenii fanatici, cari nu'si mesura nici-odata poteri proprii, nu voru se'si cunósca neajunsulu lor și crediendu în orbi'a lor cá au a face în tóta lumea totu numai cu ruteni și cu slavaci, cu renegati de serbi și de romani, se arunca între róte, spre a tiné pre locu evenimentele din cursulu lor rapede și sfarmatoriu, pâna ce voru apucá ei a fabricá cu ajutoriulu scóleloru satesci, cu subventiuni popesci și dascallesci, cu terorismulu de spioni, vreo 20 de milióne magiari, pe ai caroru fii apoi se'i duca la macelu siguru contra Rusiei pâna la Moscva, în acelasiu timp, candu de alta parte óstea bulgaro-serbésca-montenegrina sarindu în ajutoriulu celor de nationalitate homogena, ar produce în sinulu patriei nóstre comune celu mai selbaticu resboiu civile de exterminare.

Intru adevéru, press'a magiara pare cá este farmecata; milióne de ar plati cineva publicistiloru ei, totu nu aru potea scrie mai nebunesce și mai cu scopu de a invrasmasi pentru totudeauna pe tóta lumea contra natiunei magiare. Las' cá pe compatriotii lor, pe nationalitatile din patri'a comuna le insulta în mii de moduri, ceru asupra lor neincetatu luare de mesuri tirannice și anume aruncare de pedeci cumplite în calea culturai

loru nationale; las' cá pe Russi'a o irrita în modulu celu mai brutale, — dara apoi nu incéta de a propagá ura și urgia inea și asupra germaniloru, pe a caroru natiune o batjocorescu totu cu terminii aplicati de ex. la natiunea romanésca, éra limb'a și literatur'a germana o numescu pestilentia, gangrena, polipu, vipera inveninata, care omóra limb'a magiara. Asia densii se facu de ura și urgia cu tóte popórale, de care Ungari'a este nu numai locuita, ci și incongiurata din tóte partile.

În cátu pentru noi romanii din acésta monarhia, este conditiune de viétia, cá între tóte inpregiurarile se nu ne perdemu nici pe unu minutu credinti'a și cumpatulu, ori-cátu sufletele nóstre sunt puse la probe grele; éra deca viitoriulu este inchis de inaintea nóstra, cá si de inaintea altora, se invetiama din trecutu, din istori'a suferintiloru nóstre; éra la vederea evenimentulu de facia se nu uitamu între altele: 1) cá cele trei monarhii mari, respective suveranii lor, n'au si nu potu avé în vedere numai interesele unui poporu, ale unei rasse sau natiuni spre a o declara de privilegiata între tóte, ci ei se simtu obligati a îngriji de tóte; 2) cá pâna acuma nu se afla în tóta istori'a nici-unu exemplu de hostilitate, de resboiu dintre Russi'a și Austri'a, se afla inse exemple de strinsa confederatiune între aceste doué poteri mari; 3) cá din contra, între Austri'a și Prussi'a domina rivalitatea cea mai apriga de 140 de ani, adeca dela Mari'a Teresi'a, éra de atunci încóce aceste doué poteri au batutu între sine lupte fórté sangeróse, uneori chiaru si de exterminare, pâna în a. 1866; 4) cá partid'a pangermanista, care ar incorporá cu mare placere inea și provinciile austriace-germane și slavo-germane la imperiulu Germaniei, însufla la Vien'a grija multu mai mare decâtu panslavismulu, pentru-cá sentimentele nationali, literatur'a, consciinti'a unitatiei nationale este fóra nici-o asemenare mai desvoltata și mai consolidata între popórale germane, decâtu între cele de origine slava, nici chiaru diferenti'a de confessiuni religióse nu mai desbina pe germanii unii de altii, precum desbina pe slavii catholici poloni, cehi, croati, sloveni, ruteni de cei gr.-orien.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Femelele.

De: Iuliu Pederzani.

Traducere de: J. G. Baritiu.

IV. Consórtea unei vietie.

(Urmare si fine.)

Nemic'a în lume, nici onórea, glori'a și bogati'a nu voru fi în stare a implé golatatea sufletului seu, din care au sburatu amorulu și credinti'a în amoru.

Barbatulu trebe se se scóbóre în viétia sgomótósa. Elu trebe se amble pe caile aventuriloru și ale nefericirii. A se luptá în pustiulu esistentiei și a créá pâna ce obosescu. Tóta pulberea luptelor de di se asiédia pe sufletulu seu.

Inse fiacare séra în care se întórce la caminulu seu, i oferescu o noua fortia vitala, o noua fortia creatóre.

Elu o sórbe de pe calicele budieloru socii sale, care ilu saluta reintorsu.

Femei'a, póte se isi conserve ceriulu ei puru, si virginitatea interna a sufletului seu.

Profund'a ánima, inteligentele și poeticulu ei sufletu este asilulu, repaosulu și salvarea barbatului obositu. În femei'a sa elu afla uitare, uitare adena a tuturoru tormenteloru unei dile lungi.

Cu cátu viétia sa va fi mai bogata de grigi, cu cátu lupt'a pentru esistentia ilu apésa mai multu, cu atátu mai fidelă i va fi soci'a sa. Dens'a va crede în elu, candu toti ilu voru parasi. Ea va merge cu elu, ori unde ilu voru conduce cáile sale.

Susu la inaltimea onórei, a bogatiei, josu în profunditatea desonórei și a ticalosiei.

Ea sufere cu elu, traiesce și móre cu elu. Ea nu are numai lacrimé ale ochiului, ci și lacrimé ale ánimei. Fiindu cá adevérat'a frumsetie care unescu doué ánime ce se iubescu, consiste în necesitatea de a ve protege și a se aperá în contr'a lumei.

Vai de femei'a, care nu isi afla tóta fericirea sa de a drépt'a barbatului pre care si l'a alesu. Consórtea a vietiei sale, care póte si voiesce se i oferésca numai vaporós'a frumsetie a corpului, care 'i turbura liniscea

sufletului prin capritiuri și egoismu și care probédia adevérule acelu satiricu ingeniosu care dice: „Multe femei abúséza de permissiunea a fi nervóse.“

Obositu barbatulu se reintórce acasa și cauta pe femei'a sa. Ea nu este acasa.

Ea este regin'a adorata a salónelorului și si-a uitatu de elu. Ea voiesce se se distraga, se placa și se briledie.

Sermana femeia! Fia, cá viétia ta se semene unei serbatori eterne și se te inbeti din pocalulu in coronatu cu flori alu vietiei lumesci și de salonu, eternu ideii'a datorientiloru violate și a efemeritatii frumsetielor tale se va presentá inaintea sufletului teu. Amenintia-tória si fatala cá acea mana misteriósa, ce cu litere de focu au turburatu serbarea lui Baltasar.

Sermane femei! Flórea si tinereti'a vóstra este scurta. Asemenea rosei care se frange si se desfóia în stralucirea aceluasi sóre, care de demánétia o vediuuse inforita, astfelu se vestediesce frumseti'a vóstra. Curéndu sunteti cadiute de pe tronulu, pe care de abea v'ati suitu.

Intr'o di cristalulu oglindei vóstre ve aréta prim'a crétia, primululu peru caruntu. Descoperire infricosiata! Desamagire cruda!

Lumea are unu tactu siguru și finu. Ea de abea iubescu preste lun'a lui Maiu. Numai primavér'a vietiei unei femei póte castigá admiratiune si simpatii.

Pentru alte timpuri ale anului lumea are omagiuri pline de ipocrisia, unu zimbetu amar si o ignorare superatóre.

Lumea nu se lasa a fi amagita. Femei'a inbetranita póte se prieça inoposibilulu, a resturná calendarulu, a palmui în facia matematic'a. Tóte cosmeticurile din lume nu voru fi inse în stare a inpedicá stricatiunea nereparabila a aniloru. Si lumea va batjocuri si va dice: Priviti la acea muiere bine inbalsamata.

Sunt epoçe în viétia unei femei, în care colórea micisunelei 'i siéde mai bine decâtu aceea a rosiului deschisu. Vai! deca femei'a uita de acést'a. Societatea ei este evitata, de frica a nu fi constrénsa în totu momentulu a minti. În ascunsu isi sioptescu cuvintele în urechie: „Cea mai periculósa ridiculositate în care póte cadé o femeia odinióra amabila, este recunóscrea prea tardia, cá ea nu mai este amabila.“

Dupa aceea vinu dilele în care ea nu mai cercetéza acele serbari, acaroru regina fusese. Unde proscrisa de lume, acarei idolu fusese odinióra, amagita de barbati cari potu iubi numai o di, se reintórce érasu la marea și nobil'a ánima a consociului seu.

Vai de ea, deca nu si-a castigatu frumseti'a spirituala și seninatatea unui sufletu nobilu. Ea este perduta. Sórtéa ei va fi penitenti'a, cea mai amara si durerósa tortura a betranetiei. Asemenea unui corbu cu aripele torturatóre va incongiurá penitenti'a sufletului ei, florile unei vietie tradate și desonorate. Fiindu cá nu esista o unitate adevérata în casatoria, si acést'a ar trebui scrisa pe caminulu fiacarui salonu, deca comunitatea inteligentiei nu inlocuesce pe aceea a ánimelor.

Deca femei'a nu este cu spiritulu ei aprópe de barbatu, deca nu se inaltia la elu, si deca nu 'i urméza.

Deca nu póte séu nu voiesce acésta, apoi indata dupa ce frumsetiele ei s'au stinsu, despartirea spirituala este o fakta implinita. Casatori'a se schimba într'unu pustiulu golu și desiertu, într'o temnitia în care doui sclavi se tárescu unulu pre altulu de acelasiu lantiu pâna la mórté.

Fericit'a femei'a, cá consórtea unei vietie, cu stima privescu la barbatulu sufletului ei.

Ea nu cauta la prafulu ce'lu acopere, candu se întórce acasa. Ea saluta pe martirulu labórei. Ea privescu la palid'a lui frunte, pe care stralucescu margelele sudórei.

Elu este lumea ei; ea traiesce în elu si prin elu. Ori unde se duce, frumosii si languendiis ei ochi ilu urmédia.

Prim'a desteptare a spiritului ei este o rugatiune cátra elu: „Sufletulu sufletului meu!“ Innulu amorului murmura în ea asemenea unei mari nemarginite si fara tiermuri.

Ea este reintineritóre'a lui, geniulu lui si transfuratiunea lui pentru diu'a de astadi si pentru totudeaun'a. Ultimuiu cuventu linu pre care ilu pronuntia în somnu, este o rugatiune cátra D-dieu:

„Dummedieule, tie iti incredu ánim'a mea. Tie si dulcelui consórte alu vietiei mele!“

Transilvania.

Sibiu, 6/18 Nov. Până alaltaeri amblarea timpului în această regiune a fost în cursul acestei luni de toamnă, favorabile destul pentru economi și saracime, căci mai toate soiurile de vite au putut pasce din câmp, și așa s'a crutiatură din nutreț. Tergurile de săptămână (marti și vineri) fuseră până acuma din cele mai cercetate. Transportul de cereale către Ungaria pe calea ferată continuă a se face în cantități enorme. S'au vândut în zilele acestea și carausi din districtul Făgărașului cu cara mari, încărcate cu saci de bucate mergând drept la gară. Cu toate acestea prețurile rămân totuși camu cele de înainte. De dimineață încep să vină binisori și mercuriul în termometrul Reamur cade până demăneț la 5—6° de îngheață.

Dela Albă-Iuliă diarele magiare aduc scirea, că congresul bisericii romano-catholice compus din clerici și mireni, fu deschis de către venerabilele episcopi octogenari esc. sa Michailu Fogarasy în 10 Nov. cu solemnitate mare, spre a continua cu regularea afacerilor de competență a aceluiași. Vreo 80 de membrii au venit la acea adunare. De presedinte seculariu fu alesu érași în unanimitate esc. sa baronul Ludovic Josica, septuagenariul barbatu de rang înalt. Comisiunile alese în congresul din 1877 întregite, au a'și face raporturile lor. Catholicii cumpărasera antierti unu dominiu mare, Almasiulu, cu a carui investire are a se ocupa și congresul, carele totuodată lucra și pentru înmulțirea fondurilor diecesane, că se nu mai făia necesitate a cersii toată sutisioră delă statu și prin aceea se cada în dependență și mai mare delă ministrii și delă partidele parlamentare.

Unitarianii (sociniani) încă au dilele trecute o adunare interesantă la Cristurulu secuiescu, unde au serbatu aniversariă de 300 de ani a martirului lor Franciscu David, pe care calvinii l'au aruncatu în prinsorea delă Deva, unde a și moritu în fiera, din cauza că elu că popa a negatu divinitatea Fiului și a Spiritului santu, cum și existință peccatului stramosiescu și a respinsu toate sacramentele.

Congresul bisericii ortodoxe serbesce delă Carlovttiu.

Acelu congresu s'a deschis înainte cu 1 luna și avu atâta lucru, în cătu abia s'a închis în 9 Nov., fără că se făia terminatu. Comissariulu regescu, fără a carui asistență la serbi nu se pôte tiné nici-unu congresu bisericescu compus din clerici și mireni, citindu decretulu ministeriale de închidere, asigură pe serbi că gubernulu este îndestulat cu portarea congresului și că în primăveră se va deschide érași spre a termina lucrările restante, éra actele închieiate se voru submitte Maiest. Sale spre preinalta confirmare. Diarele magiare acum că totuodată, scornira multe faime despre acelu congresu, de care nu aru voi se audia niciodată; noi inse vomu avea patientiă se asteptam publicarea de acte autentice. Deocamdata făia de ajunsu a observa numai atâta, că și serbi au nespusu de multu a corege, a reforma, încă a și curati din radecina, în biserică, în școlă și mai alesu în viața clericilor.

Pâne pentru milioane.

Prețurile cerealiilor în Europă și Americă se ficsedia pe la burse, că și valoarea obligatiunilor de statu, a actiunilor industriali și a monetei de metalu. Acelea prețuri depind mai virtosu delă rezultatul recoltelor, inse și delă speculele maiestrite. După ploile cele multe de care au suferitu Franciă, Angliă și o parte mare a Germaniei, recoltele au esitu mai preste totu sarace. Gubernulu Franciei află după datele adunate din țieră intrăga, că trebuie se se cumpere mai virtosu grâu, în prețiu de preste 600 milioane franci, pentru-că locuitorii se aiba pâne de ajunsu până la secerisiulu viitoriu, se nu le lipsiască nici sementia. Totu așa este și în Angliă, unde se aduc grâne de multe milioane libere sterline. În țierile germane se tragea în alti ani grâu din Ungaria și mai multu din Rusiă meridionale delă marea neagră, pe unde inse estimpu a fostu seceta extraordinară, în cătu agricultorii din mai multe districte abia au scosu cătu au semenatu. Elvetiă și o parte a Italiei încă se vedu necesitate se înpôrte cereali în cantități considerabili. Vorbindu preste totu, Europă meridionale și apusena are se înpôrte cerealiu celu mai puțin de 500 de milioane florini.

Cum stămu în țierile monarhiei austriace și în Romaniă, se camu scie. La B.-Pestă și Vienă prețulu grăului frumosu computatu pe 100 de kilograme (cantariu metricu) variédia între 14 și 15 florini v. a.

Din acestea date și înpregiurari urmédia, că locuitorii Transilvaniei cari auvra unu anu bunicelu, trebuie se făia cu ochii deschisi; cei cari au de vândiare seși traga samăa fôrte bine, cătu și cu ce prețiu le dă mână se vândia și ce au se făia cu prețurile, că nu cumva în anulu urmatoriu se ajungă ei insii în strimțore neasteptate. Pe creditu se nu prea dea; căci speculantii cu bucate o patu adesea fôrte reu. Lipsă este mare în Europă; de alta parte inse este cunoscutu din cele mai bune informatiuni, că în staturile unite ale Americii s'au facutu grâne în cantități așa de mari, în cătu americanii se afla în stare de a coperi toată lipsăa țierilor europene și totuși se le remana și lor unu prisosu mare pe anulu viitoriu întregu; căci una singura provincie americană a produsu atâta grâu, cătu se afla astadi în totu coprinsulu Ungariei. Mii de corabii americane vinu neincetatu și descarcă cereali în porturile Franciei și ale Angliei, de unde apoi se transportă în toate partile. Acea concurență minunată, ne mai audita până acuma, moderédia prețurile, în cătu de și se simte lipsa, de fômeste inse nu e temere; éra pe venitoriu concurențăa americană va fi și mai mare, în cătu ea va exercită influință decisivă și asupra valorii pământului în țierile noastre.

Înainte cu 1 luna piatiele Transilvaniei începând delă Sibiu până la Bistriță spre Bucovina, erau fôrte alarmate și prețurile începuseră a se urcă în proporțiuni exorbitante. Speculantii cei veniti delă Pestă și Vienă cutrieră toate piatiele rurale mai mari, până candu au vândut că nu le mai convine se cumpere așa scumpu, și așa după se retraseră ei, prețurile érași s'au moderatu, și se crede că de aci încolo pe lunile de érna nu voru mai fi supuse la fluctuatiuni așa de mari că până acuma. În districtele transilvane în care se cultivă vită de via, culesulu s'a terminatu preste totu, adică și la delurile unde vinicultorii lasă strugurii înadinsu că se făia batuti de bruma. Opiniunea este generală, că de și nu a esitu mustu prea multu, este precum s'a mai disu, prea bunu, și așa cultivatorii în locu de a 'și usioră greutatele totu numai cu vândiare de cereale, vându mai bine mustulu înainte de a ferbe. Pe langă cumpetu de economi întiepti, locuitorii acestei țieri potu esi bine până la altu secerisiu.

Correspondență particulară ale „Observatoriului.”

— Sibiu 26 Octobru st. v.

Domnule Redactoru! Dintr'o epistolă privată ve punu la dispozițiune următoarele pasagie:

... Voi dara „nu mai credeți că în „Ducatulu“ Bucovina mai exista Romani și în specie Romani ortodoxi orientali” —? Vedem și noi și recunoștem cu profundă dorere, că „nici dintr'unu unghiu locuitu de Romani nu esu mai puțin semne de viață, decâtu din „serman'a Bucovină”; și cu ochi plini de lacrimi și animă sangerandă prevedem și noi, „că fii nostri nuși voru mai aduce aminte, că osemintele Marelui Stefanu diacu la Putna, și că în Cernaucă a bea s'a recitu corpulu lui Doxache”) alu Deac Franciscului nostru.”

De „am sub Lethe delă mamele noastre,” — nu sciu, pentru-că eram fôrte micu pe tempulu acela; dara atâta vediu și simțiu, că astadi și fara de Lethe ne aflam întru multe a le noastre că cei din — Tartarus. Pe di ce merge perdem câte o bucata de terenu de sub piciorle noastre, și că mane ne inneca undă ce sapa de unu seculu brada de brada din țierii existinței noastre. . . .

Nu ve mirati multu de această, fratiloru Transilvanieni! căci „de și suferințăa noastră țiene numai de unu seculu, é' astadi ne bucuram de autonomiăa politică a patriei noastre”, nu uitati că din această 100 de ani noi 73 de ani ne-am luptatu totu acea luptă amară ce o portati voi acumu sub Tisza-Bach alu vostru de 13 ani. Nu uitati că „deca patriăa voastră (Transilvaniă) e astadi unu comitat, care inse face cătu a 4-a parte din Ungariă”, — apoi „ducatulu” nostru de astadi a fostu 73 de ani unu districtu (Kreis) alu Galitiei, statatôre din mai alte 18 districte. Deca „populatiunea Ungariei vi este voue eterogena în origine și inimică în politică,” apoi Galitiani pentru noi nice cu o iotă n'au fostu mama mai dulce, mai nevitrigă. A fostu destulu de la noi ca n'am peritu în șapte decenii; următi-ne în exemplulu acesta; mai multu nici de la voi nu se pôte pretinde. . . .

Deca ve încercați voi Transilvanieni a esplică debilitatea voastră din trecutulu vostru vitrigu, apoi trecutulu nostru nu ve îndreptătesce a ne condamnă astadi pre noi. . . .

Deca în programăa presentelui vostru nu incăpe alta, decâtu bandagiarea ranelor ce le capatati minutu de minutu, apoi a le noastre mai sangeră încă; „alinarea

*) Eudoxiu Hurmuzachi.

și mangaierea” despre cătu dispunem noi, abia ne ajunge. . . .

Nu ne credem prea multu în „fii boierilor”; nu credem că prin diplome, patente și decrete s'a facutu totu ce se cere pentru fericirea unui popor; concedem că ele sunt — „Nur Papierchen, leicht bewegt, die ein leiser Wind von dannen trägt”, pentru că deca „a suflatu ventulu diplomăa delă 4 Decembre 1691 (Leopold I), care ve garantase în modu solemn autonomiăa patriei voștre”, — apoi nice decretulu datu cu 100 de ani mai târziu (29 Septembriu 1790, Leopold II), care ne garantase autonomiăa patriei noastre, nu avu alta sôrte. . . .

Nu credeți nici aceea, că situațiunea noastră cu autonomiăa politică ce avem, ar fi mai favorabilă decâtu a voastră fără de autonomiă. Tartarus acolo, Tartarus aici; deca pozițiunea voastră e aceea a lui Ixion, deca sunteți fãuriti de rôtă că se ve invertiti pe totu acela punctu și se nu ve poteti scapă de undele nimicitôre.” — apoi noi ne aflam în situațiunea lui Prometheus, fãuriti de vii cu mâni și piciorle de stanca, rôte vulturele la ficatulu nostru. . . .

Și în situațiunea eclesiastică inpartim sôrtea voastră, Tartarus și aici în ambe partile! și deca voi în autonomiăa voastră înnotati că Tantalulu în apă și ve uscati de sete, apoi noi totu că elu lesnămu de fôme, de și fruptele cele mai minunate — sudorea stramosilor nostri — ni ajungu până la gura.

Și totuși e acesta uniculu terenu unde avem de a caută „mangaiere și alinare.” Bisericiă v'a scutitu și mangaietu pe voi de atâția seculi, în ea se aflam cu totii asilulu nostru! Eata o indigitare divină spre această:

Frații nostri de dincolo de Carpați se află mai dilele acestea în unulu din cele mai critice momente ale existinței lor. Dar' că vocea unui angeru din ceriu resunara deodată cuvintele supremului lor pastoriu sufletesc: Nu te teme turma mică! reculegete, fii întielépta; „unde voru fi totu, fii siguri ca me veti afla și pe mine. Nici-odată pastoriu nu va parasi turmăa s'a, pe cătu tempu ea va merge pe calea adevăratelor interese a țierii.”*)

O fericite, de trei ori fericite turmă și țieră, ce are atari archipastori!

Nici aceea imputare că „noi îngropam dinpreună cu corpulu și spiritulu că la Putna și la Cernaucă”, nu ne privește numai pe noi. Unde e la voi abnegarea de sine a unui Avramu Jancu; unde neobosințăa unui Andrei Siagună —? Acolo unde e și „umbrăa lui Doxache”; le ati îngropatu și voi acestea la Resnariu și la Vidra!

În fine în contra epidemiilor spirituale nu ajuta nimicu „barierăa de vama și carantină”; și deca la Epigonii voștri a petrunsu pe de-o parte indolențăa, pe de altă materialismulu și egoismulu până la meduva, oh apoi de la noi nu asteptati altu solatiu decâtu: „socios habere malorum”!

— Oradea-Mare 29 Octobru 1879.

(Respunsu la articolulu intitulatu „Din diecesăa Oradei” publicatu în fôia „Observatoriulu” din 10/22 Octobru 1879 Nr. 81). Esistu voci, cari de și nu sunt în stare a sustiené probăa adevărului și a dreptății, și astu modu nici în ceriu nu se prea audu, — cari inse considerandu fragilitatea omenească și aplicarea provenită din această, a crede toate câte se scriu mai vertosu despre barbati înalțiati la atare demnitate mai mare, — seducu totuși opiniunea și judecatăa publicului cetitoriu, cu deosebire atunci, candu acei barbati parte din causăa pozițiunii lor înalte, parte din alte înpregiurari subversatôre, séu nu potu, séu nu voiescu a se dimite până într'acolo, că se reflecte la acele voci. Una asemenea voce s'a raducatu de vreo doi ani încôce prin columnele fôiei „Observat.”**), în calitatea sa presuntivă de sentințăa binelui diecesei gr. cath. Oradane, aruncandu cu tina și judecandu fără crutiare chiaru și pre cei repausati, precum se vede, voindu ast-modu a-i dispută lui Ddieu dreptulu seu eschisivu de a judecă sufletele mortiloru și a premiă și pedepsi după meritu ori demeritu.***) — Am totu asteptatu și speratu, că acea voce în fine totuși va încetă, și îndestulitu cu succesulu literariu ajunsu prin publicarea unor'a din articoliu sei mențiuati, își va asiedă și pênă în întunereculu anonimității ce-i încungiura numele. Inse me am insielatu! căci acelu anonim, séu pôte acei anonimi, nu s'au îndestulitu cu atâta, ci credindu-se securu sub mascăa sa, a continuatu și mai departe a aruncă în lume calumniile sale malițiose asupra unui barbatu mortu, în contra esperienței și convingerei sale, descriendu-lu înaintea publicului romanu că pre unu omu blastematu, fără conscientia și omenia, lacomu, dilapidatoriu, ba chiaru că pre unu lotru și defraudatoriu, — prin această precum se vede, voindu a constringe pre cei inițiatu în înpregiurările subversante, că se'lu conducă pre respectivulu anonim la ajungerea scopului ce se pare că si-l'a pus, a fi dechiaratu în publicu de unu calumniatoriu. — E, bine, făia tie după voințăa ta! — Mi-amu propusu a ti-tende

*) Vedi vorbirea Metropolitulu Primatu alu Romaniiei, ținuta cu ocaziunea desbaterei asupra revisuirii în senatu.

**) De ar fi fostu numai în „Observatoriulu” și numai una!

Notă Red.
***) Sub această condițiune pusa aci de DV. cuventulu Istoria, adevuru istoricu, nu ar mai avea nici-unu întielesu, ci ar fi si ar remanea vorbe vane, disu în ventu; posterității i s'ar denega dreptulu de a mai scrie istoria. Noi din partea noastră ținemu strinsu la maximăa: De mortuis nihil nisi verum. Éra că se afle veritatea, istoriculu e datoriu se asculte martori cătu se pôte mai multi.
Notă Red.

eu mana de ajutoriu intru ajungerea acestui scopu, parte pentru salvarea numelui repausatului episcopu Ioanu Olteanu, parte pentru a chiarifica in fine publiculu cetitoriu despre starea adeverata a lucrului, cu deosebire inse pentru că se te reflecteaza pre dta dle anonimu, că dreptatea, adeverulu si omeni'a inca nu au peritu din piepturile romanilor, si prin urmare nu e destulu că cine-va se fia mortu, pentru că prin neadeveruri luate din ventu se se pōta calumnia si denigra inaintea publiculu cetitoriu; numai pentru că dta se aibi ce scrie prin diurnale. Spre acestu scopu fia-mi permis a reflecta numai la articolulu publicatu in Nr. 81 din 10/22 Octobru a. c. alu fōiei „Observatoriulu“, de ore-ce in acestu articolu se repetiescu mai noue, pentru a pune corōna neadeverulu si a-lu estende pana la gradulu superlativu.

Inainte de tōte voiescu inse a premita, că aceea ce singuru e demnu de recunoscintia — firesce in fe-liulu seu — este inpregiurarea, că in articoli publicati te folosesci cu consecventia neclatita de astuti'a dēmma de adeverulu celoru scrise, remanendu pana in fine anonimu, de si dupa conceptulu ce lu-am eu despre cavalerismu, chiaru in cestiuni că aceste, in cari se tractēza despre detragerea numelui bunu alu ore cuiva, s'ar fi convenitu se te numesci, pentru că on. publicu se aibe garantia mai solida pentru adeverulu celoru publicate — dēca este numele asia, că preste totu se pōta servi de garantia — sēu că in casu contrariu se scia, că esti unu calumniatoriu si ast modu se se pōta feri; ai facutu bine dicu, a nu te numi, pentru-că „in veritate nunquam stetisti, quia mendax es et pater ejus.“ — Si acum dupa aceste premise, permita-mi on. publicu cetitoriu a reflecta si respunde la susu citatulu articolu, observandu că de ora-ce nu voiescu a abusa de pacienti'a on. publicu, dara de alta parte nici amu tempu superfluu, carele l'asi potē sacra pentru combaterea unoru calumnie neconscientiōse, in cătu permite obiectulu, me voiu restinge singuru la unele date si negatiuni categorice si scurte, si anume!

Articulu susu citatu incepe cu acea, că dupa mōrtea „nefericitulu Olteanu“ (ore nu se tiene de Ddieu a judecā că ore „nefericitu“ sēu „fericitu“ e acelu Olteanu), precum si cu inceputulu gubernarei Il. Sale dlui Eppu actuale, ambele parti ale diecesei cerea că se fia informate despre starea desolata, in carea remasese acēsta in veduvi'a sa, precum si acea, că ar dori se scia ce s'au facutu cu fundurile, ce s'a alesu din administratiunea dominiulu, si ce va fi cu gymnasiulu de Beiusiu? Si in legatura cu aceste cestiuni dā spresiune ingrigirei acelu „ambe parti“ facie de venituriulu fundatiuniloru si institutelor diecesane, intru justificarea acestoru in-grigiri producēdu unele date „positive“ cu respectu la situatiunea financiele remasa dupa mōrtea eppulu Olteanu. Pentru ce se nisuesce ore anonimulu a escitā in cleru turburare si ingrigire superflua pentru fundatiunile sale diecesane, candu dsa nu are date si informatiuni autentice, ci le-a luat numai din ventu? Scie dieces'a intrēga, si respective ar' potē sci, că fundatiunile diecesane sunt totu acele cari au fostu dupa mōrtea eppulu ore candu Szilāgyi, si că banii fundatiunali nu s'au „dilapidatu“ prin Olteanu. Din banii fundatiunali, afora de 1800 fl., cari i-au luat Olteanu pentru solvirea unoru ornate bisericesci, dar' pentru mōrtea intrevenita nu a ajunsu se le solvēsca, — nu lipsesce nimicu. — In cătu pentru manipuliunea funduriloru, abia credu că temerile „ambelor parti ale diecesei“ se nu fia luate din ventu si nascute numai in capulu domnulu anonimu, de ore-ce dēca nu me insielu in persōn'a acelu domnu, dsa chiaru asia bine scie că ori care altu preotu diecesanu, că de si manipuliunea fundatiuniloru, rigorōsa din tempurile mai vechi pāna in presente, nu erā fara exceptiune, si prin manipuliune mai ratiunabile acele fundatiuni aru fi potutu cresce mai tare, — totusi nu subversēsa causa a ne teme de venitoriu, pentru-că e lucru notoriu in diecesa, cumca Il. Sa dlui Eppu diecesanu Michailu Pavelu, precum in Gherl'a, asia si la noi voiesce a intruduce unu esactoratu mistu pentru controlarea manipuliunei acelu fundatiuni, ba sunt stabilite chiaru si statutele, avendu se ur-mese inca numai denumirea membriloru, si prin urmare nu subversēsa causa de a infricā si inplē clerulu diecesanu de grigia facie de venituriulu fundatiuniloru sale. Ce se tiene de gimnasiulu de Beiusiu, anonimulu va sci chiaru asia bine că altii, că subsistenti'a aceluia nu s'a periclitatu prin reutatea eppiloru, ci numai singuru prin subtragerea subsidiulu avutu din fondulu scolariu regnicolariu, intemplata dupa mōrtea eppulu Olteanu, pentru acea si observarea facuta in memoratulu articolu despre „miisior'a“ adaosa in totu anulu „prin bietulu Olteanu“, se cualifica pre sene insasi si nu este lipsa de comentariu in dejudecarea intentiuniloru reutatiose ale auctorulu acelu articolu. — Mai incolo nu e adeveratu că Nedeczky ar' primi si acum solutiune lunaria de 100 fl. din proventele dominiulu episcopescu; nu e adeveratu că Il. Sa dlui Eppu diecesanu Michailu Pavelu ar' fi luat asupra-si atari detorii publice ori private remase de episcopulu Olteanu, nu e adeveratu că eppulu Olteanu ar' fi lasatu dupa sene detorii private de 65000 fl., abstragēdu dela acea, că acēsta, chiaru dēca aru fi si mai multe, nu se tiene nici de anonimu nici de publicu*); cu deosebire inse nu este adeveratu că ar' fi remasu detoriu cu aceea suma pe la „usurari“; nu e adeveratu că eppulu Olteanu ar' fi luat din mass'a relicuaria a eppulu Papp-Szilāgyi sum'a de 88000 fl., de ore-ce acea massa e depusa, din acēsta parte neatacata, la tribunalu, ci eppulu Olteanu a primitu de acolo numai 22000 fl., dar' nu inprumutu, ci că remanentia din cei 65000 fl. inprumutati prin Szilāgyi pentru regularea urbariale a dominiulu; nu e adeveratu nici acea, că passivele lui Olteanu se urca

175000 sēu si mai multu, de ora ce datoriile private abia se urca la 20,000, era cele „publice“ de 101,000 (nu 110.000) fl. sunt calculate asia, că p. e. in acea suma sunt luati că pasiva 22,000 fl. primiti din mass'a lui Szilāgyi pentru regularea urbariale, carea suma s'a consumatu in acestu scopu, precum se pōte vedē din cartile dominali; s'au susceptu inse prin comisiunea respectiva inventatoriā că „passiva ad hoc“, pana la terminarea esaminarei cartiloru dominali; alte dieci de mii s'au susceptu că passiva pentru deteriorarile dominali, fara a se considerā meliorarile si zidirile efeptuite, pentru cari s'au luat proprie inprumutu acei bani, precum si sum'a luata in acestu scopu din mass'a lui Szilāgyi computati de passive, si cari prin urmare la facerea calcululu „presci-siunale“ se voru reduce, reducēdu-se ast modu si passivele de 101000 conscrise, la o suma pōte de abia 15000—20000 fl., cari e bine de insemnatu, nu sunt bani fundatiunali, ci se tienu de fundulu instructu alu Episcopiei, prin urmare nu sunt in nici-o legatura cu fundatiunile diecesane, si asia dara nu subversēsa nici-o causa de a irita spiritele clerulu cu astfelu de scor-nituri si a'lu inplē pre acesta de grigia pentru venituriulu fundatiuniloru diecesane.

Aceste am voitu a le observā in genere despre „datele positive“ ale respectivulu domnu anonimu, adaogēdu că aceste intru atata sunt mai positive decât ale domniei sale, in cătu le sciu si cunoscu de acolo, că singuru eramu de facia la inventarea masei episcopulu Olteanu si că in catu-va interesatu, sum initiatu in inpregiurările subversatoriē, pre candu dni'a sa mi-se pare că si-a culesu datele depre strade. Altcum in casu dēca respectivulu domnu va avē curagiulu a se numi, si se dechiara gata a solvi spesele necesarie, i potu servi cu copiele autentice luande de pre actele lasamentulu eppulu Olteanu, ce densulu abia credu că e gata a face pentru documentarea ade-verulu assertiuniloru sale. Pentru superfluitate voiescu inca a observā, că dupa eppulu Olteanu ar remasu si active, cari pōte voru acoperi pre deplinu passivele esistenti. Astu modu datele respectivulu anonimu ade-verindu-se de false si assertiunile neadeverate, credu că on. publicu salvandu numele repausatulu episcopu Ioanu Olteanu — despre a caruia anima buna si nobile sciu narā atati seraci si lipsiti, pre carii i-a mangaiatu si ajutat, — va sci reduce la valōrea adeverata scrierele calumniose ale unoru domni, cari fiendu prea neinsemnati pentru a'si cascigā renume adeveratu pre cale onesta, ar'gand-si competenti'a de a judecā asupra faptelor episcopiloru si ale unoru barbati caroru nu sunt demni a li deslegā curejele incaltiamenelor, — voiescu astu modu a deveni celu puçinu faimosi.

Sylviu Rezeiu m. p.
preotu diecesanu gr.-cath. de Oradea-mare.

Sciri diverse.

— (Anuntiu de doliu.) Catinc'a Cepesiu că socia, Nicolae cu soci'a sa Luis'a, Jōn, Zinc'a cu sociulu seu Joane Romanu advocatu in Fagarasiu, Luis'a cu sociulu seu Georgiu Fagarasiu jude regiu de tribunalu in Satu-mare, An'a cu sociulu seu Alexandru Filipu advocatu in Abrudu, Alexandru, Augustinu si Aureli'a că copii si gineri, precum si nepotii Ovidu si Elvir'a cu ānima franta de durere aducu la cunoscintia tuturoru rudelor, amiciloru si cunoscutiloru, cumea prea iubitulu sociu resp. tata, socru si mosiu

Josifu Cepesiu

postu pretore in pensiune, decoratu cu crucea pentru servicii militare, in etate de 69 ani dupa o viētia laboriōsa si plina de fapte bune, in urm'a unei bōle scurte si grele inpartasitu cu santele sacramente in 7 Novem. deminētia la 5 ore si-a datu sufletulu in man'a creatorulu. Fia-i tierin'a usiōra si memori'a neuitata!

Ingropatiunea avū locu in 9 Novembre 1879 dupa amēdi la 2 ore, in cimiteriulu bisericei greco-cath. din Fagarasiu.

— (Necrologu.) Joane Popescu, protopopu gr-cat. in Mediasiu, dupa unu morbu indelungatu de plāmani, si-a terminatu viēti'a plina de activitate in 3 Novembre 1879 in etate de 53 ani. Remasitiēle-i pamentesci se inmormentara in 6 Novem. dupa amēdi la 2 ore in cimiteriulu gr.-cat. din Mediasiu. Despre ce cu ānima plina de dorere si intristare se aduce la cunoscintia tuturoru consangeniloru si cunoscutiloru. Mediasiu in 5 Novembre 1879. Că parinte: Elia Popescu, preotu gr.-cat., că frati: Josefu Popescu, profesoru, Gregoriu Popescu, preotu gr.-cath. Cecilia Popescu n. Muteanu că cumnata.

— (Statutele) cassinei romane din Salisce, in fine dupa o traganare de doi ani, s'au intaritu de catra ministeriulu de interne sub Nr. 45354.

— (Cassin'a d-loru oficiari din Alb'a-Iuli'a) va arangea in decursulu sezonulu de ērna, conformu programei de [mai la vale urmatōrele petreceri si adeca:

Sambata in 8 Novembre Concertu; Sambeta in 15 Novembre Petrecere de domni (Herrenabend); Luni in 24 Novembre Petrecere de domni (Herrenabend); Sambata in 6 Decembre Representatiune teatrala de diletanti; Sambeta in 13 Decembre Concertu; Sambeta in 20 Decembre Representatiune teatrala de diletanti; Sambeta in 27 Dec. Petrecere de domni (Herrenabend) si Miercuri in 31 Dec. Concertu cu tombol'a.

— (Scōl'a agronomică) infiintata de statu la comun'a Mōnasturu (Monastireni) langa Clusiu, isi serbā in 15 Nov. a. c. aniversari'a existētiei sale de 10 anii.

(Kelet).

— (Speculantii cu cerealii). Ni se serie dela Dev'a din 11 Nov. Cāteva tieri europene de multu nu au fostu lipsite asia tare de bucate, că tocma in anulu acesta; unele au suferitu de seceta mare, altele de ploie necurmte si de exundari. Din norocire Transilvani'a nōstra cea muntōsa, totusi au produsu spre indestulare. Amu ajunsu inse că se vedemu, cum jidovii speculanti ambla pe la economi pe acasa dupa bucate, grau, secara, cucurudiu, mazare, dara le promitu pretiuri scadiute, vorbindu-le căte verdi si uscate, că bucatele acuma nu au pretiuri si nici nu e nadejde la pretiuri mai bune. Apoi acesti speculanti sciu se vorbēsca locuitoriloru din gazete, spunendu ce minuni de pretiuri scadiute afa ei in acelea. Pentru-că bietii economi se fia aparati de seductori si de daune la pretiurile bucatelor muncite si adunate cu mare truda, osteneala, cheltuiala, ve rogu a publicā, respective a avisā prin stimat'a fōi'a a domniloru vōstre, că in cătu e cu potentia, bucatele se nu se venda, pana in primavara, că-ci pretiurile pe di ce merge cresce, si asia dupa atatea greutate, suferintie si inpilari se mai capatamu si noi vreo doue parale.*) Cu tōta stim'a N. O. economu.

— (Se ne ferimu de mușcatur'a caniloru si a mītielor). Muscatur'a loru este uneori de turbare, candu nici n'ai visā de asia ceva. Unu june valorosu, uniculu fiu alu unei veduve din comun'a Trautz in Ungari'a, muscatu de unu cane, nu 'ia pasatu de locu; nici mame-sei nu i-a spusu. Dara preste căteva dile nefericitulu turbā atātu de tare, in cătu muscā pe mam'a-sa si isi rupea cu dintii carnea de pe manile sale, ēra funiile cu care'lu legara, le a ruptu că pe nisce sforicele; numai cu lantiuri l'au potutu legā, pāna ce isi dete sufletulu intre dorerile cele mai crunte.

— (Socialismulu in Ungari'a) face progresse infricosiate. Arataseramu inca din anulu trecut, că acea classa de omeni e representata si in pressa prin unu diariu magiaru si prin altulu germanu. Acum are si pe alu treilea. Advocatulu Geiza Csorba publicā mai deunadi in „Népszava“ (Vocea poporulu) o poesia socialistica, scrisa cu sange, in care socialistii jura că „poporulu“ are se estermine pe capitalistii cei bogati fara nici-o mila, că-ci aceia sunt bastardii omenimei, calcatori ai drepturiloru ei etc. Procurorulu reg. trase pe auctorulu la curtea cu jurati din B.-Pest'a, care inse'lu acquitā cu 8 voturi contra 4. Este de insemnatu, că intre cei 12 jurati au fostu 5 doctori de diverse facultati.

— (Femeia prinsă in hamu, barbaria selbateca.) In orasiulu Jaurinu (Győr) s'a intemplatu. Barbatulu lasā pe frumosic'a sa nevasta la dantiulu ce se facuse dupa usulu europēnu la serbarea „hramulu“ (patronulu) bisericei din satulu vecinu. Nevestic'a inbetata de musica, dantiandu tōta nōptea, uitase că are barbatu si socrii. Demānēti'a omulu prinde caii la carutia si plēca se'si aduca soci'a. Se pune si mam'a lui langa elu. Lēga pe nevasta de caru, alaturea cu caii si asia o aduce pedēstra pāna acasa, ēra socr'a strigā mereu: Dā dragulu mamei cu biciulu, se mērga si ēp'a ta mai iute.

— (Falsificatori). Au fostu prinsu de curendu la Turd'a. Doi profesionisti, unu sielariu si unu tape-tiariu, cari robisera in temniti'a statulu de Gherl'a pentru alte crime, au invetiatu acolo dela unu altu plastografu falsificarea cu mare maiestria, a biletelor de banca de 10 fl.; despre care ar crede oricine, că nimeni nu e in stare de a le imita perfectu. Falsificatorii sunt prinsu si tipariulu loru inca e confiscatu.

— (Lupii) in Campi'a Transilvaniei facu de multi ani daune infricosiate; la vreo 9 comune au dieciuitu tōte vitele domestice; ēra mai virtuosu in oi au predatu cumplitu. In fine se aflā abia unu subprefectu (pretoru) anume Emericu Sāndor, care castigā licentia dela ministeriu că se pōta face a venatōre cu gonaci preste căteva hotara. Gon'a plecā dela comun'a Ormenisiu, au datu inse numai preste patru lupi mari, din cari doi picara si alti doi raniti greu au scapatu intr'o padure. Au inpuscatu si o vulpe.

Se afa tieri in Europ'a, din care lupii, ursii, vulpile sau estermintu cu totulu in urm'a intieptelor mesuri luate de cătra gubernu si locuitori; anume in Angli'a [nici nu se mai scie de candu nu se mai vede nici-o fera carnivōra; ēra in tierile nōstre, multi dintre noi inca se si lauda că avemu „potai“ de lupi si ursi.

— (Cele siēse porunci ale jurnalistulu). Diariulu „Correspondent für Deutschlands Buchdrucker“

*) Ve multiamimu de acēsta reflexiune. Press'a nōstra nationale isi face datori'a, ēra noi din partea nōstra amu inceputu se tragemu luarea aninte la pretiuri inca din Septembre; ce folosu inse, daca mai sunt multe sute de comune satesci mari, in care nu citesce nimeni nici-unu diariu. Red.

*) Nu, daca cineva nu este episcopu diecesanu, fia cu dotatiune dela statu, fia dela poporulu creditiosu. A se vedē aci canōnele bisericesci respective, diplome de donatiune, concordate, praxe milenaria. Not'a Red.

publica urmatóarele regule cu privire la aceia, cari se afla in correspondentia scripturistica cu redactiunile diarielor:

1. Porunca: Se 'ti scrii manuscriptulu numai pe o singura pagina, pentru ca adesea manuscriptulu trebuie se fia taiatu in bucati mai mici pentru culegătoriulu de litere. 2. Porunca. Se scrii curatu si legibilu si cu deosebire numele proprii si cuvintele straine, de órece nu ai nici unu dreptu se rapesci tempulu redactoriloru si alu culegătoriloru cu descifrarea hieroglifeloru tale. 3. Porunca. Se nu scrii in modu microscopicu, pentru ca culegătoriulu trebuie se citésca manuscriptulu adesea la o distantia de unu metru, séu ca redactorulu adesea trebuie se faca schimbari. 4. Porunca: Se nu incepi a scrie asia, ca se nu lasi nici o margine alba la capetele paginei, pentru ca adesea redactorulu va trebui se schimbe titlulu unui articolu, séu acolo unde elu lipsesce — ceea ce 'i este fórté placutu — a'lu pune elu, si pentru ca i trebuie spatiu pe care se 'si notedie instructiunile sale pentru culegătoru. 5. Porunca. Se nu 'ti inrotuledi niciodata manuscriptulu, pentru ca ori cine pune man'a pe elu, fia acela redactorulu séu culegătoriulu, se infuria si se necajeste. 6. Porunca. Se 'ti scrii totudeauna intregu numele si adress'a curata si legibila la capetulu scrisórei tale, pentru ca adesea redactorulu va dori se se puna in corespondentia cu tine si pentru ca elu are lipsa de intregu numele teu, ca o garantia de incredere. Candu intrebuintiedi cifra séu unu pseudonimu, scrie de desuptu numele teu adeveratu, ca-ci nu va fi publicatu.

Recomandam din parte-ne si noi aceste siése porunci onor. nostri corespondenti si colaboratori, cari prin pazirea lor voru castigá unu nou titlu la special'a nóstra recunoscintia, cum si a corectoriloru si a culegătoriloru in generalu.

— (O explicare a minuniloru.) Intr'o scóla de copii in Londr'a s'a dezvoltatu intre unu preotu-catechetu si unu copilu urmatoriulu dialogu: Preotulu: „Ce este minunea?“ — Copilulu: „Nu sciu.“ — Preotulu: „Déca sórele ar lucí vreodata la miediu noptii, ce ar fi acésta?“ — Copilulu: „Lun'a“ — Preotulu: „Dar daca ti s'ar dice, ca e sórele, cum ai numí acestu lucru?“ — Copilulu: „O minciuna.“ — Preotulu: Dar eu nu spunu nici-odata minciuni. Presupun ca eu ti-a'si dice: e sórele, ce ai cugetá tu atunci?“ — Copilulu (dupa o pauza): „Cá Santi'a ta esti beatu!“

— („Scóla Romana“). Fascióra XI si XII se tiparesce si se va espedá in septemán'a viitóre. Acésta spre scire D. D. prenumeranti dela numit'a fóia, mai adugédu ca, precum suntemu informati, „Scóla Romana“ va aparé si mai departe, si anume de trei ori pe luna (1-a 11 si 12) in numere de câte o cóla. Alte amerunte in invitarea de prenumeratiune, ce se va publicá la timpulu seu.

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

Capitolulu VI.

Despre monarchia.

(Urmare si fine.)

Unu defectu esentialu si inevitabilu, care va face ca totudeauna guvernulu monarchicu se fia mai inferioru celui republicanu este, ca in acesta opiniunea publica nu redica niciodata la locurile antaiu decatu numai ómeni luminati si capabili, cari facu onóre posturiloru pe care le ocupa; in tempu ce aceia cari parvinu in monarchii, in cele mai multe casuri, nu sunt decatu mici aventurieri, mici pungasi si mici intriganti, caroru micle talente, care facu ca ei se parvina la curti in ranguri inalte, nu le servescu spre altu scopu, decatu a demonstrá publiculu inepit'a lor, indata ce ajungu la ranguri inalte. Poporulu se insiéla in alegerea sa cu multu mai raru ca principele si unu barbatu cu adeverate merite este mai totu astfelu de raru in cabinetulu unui monarchu, ca si unu imbecile in capulu unui guvern republicanu. Astfelu, ca déca prin vreo intemplané nocósa unulu din acei barbati nascuti pentru a guberná, ia carn'a afaceriloru intr'o monarchia aprópe de totu ruinata prin acei siarlatani, apoi cineva se mira de resursele pe care le descopere elu, si acésta face epoca in tíera.*)

Pentru ca unu Statu monarchicu se póta fi bine gubernatu, ar trebui ca marimea séu estinderea sa se corespundia facultatiloru aceluia care gubernésa. Este cu multu mai usioru a cuceri, decatu a domni. Avendu o párgheie suficienta, cineva póte sgudui lumea intréga, pentru de a o potea inse purtá, se ceru umerii unui Hercule. Déca Statulu este numai cu ceva mai mare, apoi mai

*) Autorulu intielege aicea pe ducele de Choiseul. Not'a Traduct.

totudeauna principele este prea micu. Candu, din contra se intempla ca Statulu se fia prea micu pentru siefulu seu, ce se intempla fórté raru, apoi elu inca este reu gubernatu, pentru ca atuncea siefulu urmarindu neincetatu planurile sale cele mari, uita de interesele popóraloru si le nefericesce prin abuzulu talentelor ce i prisosescu, tocmai asia ca si unu siefu marginitu prin absentia acelor ce i lipsescu. Mai bine ar fi, déca unu imperiu la fiacare noua schimbare a siefulu seu, s'ar intinde séu restringe dupa mesur'a calitatiloru pe care le are principele, in tempu ce talentele unui senatu avendu o mesura ficsa, Statulu póte avea margini constante, fara ca administratiunea se sufere.

Inconvenientulu celu mai simtitu in guvernulu unui singuru omu este lips'a acelei succesiuni continue, care in celelalte doue sustiene o legatura neintrerupta. Unu rege móre si trebuie altulu in locu. Alegerile lasa intervale periculóse, ele sunt oragióse si déca cetatienii nu sunt desinteresati si integri, ce se intempla raru subt astfelu de gubérne, apoi se mesteca intrigile si coruptiunea. Este lucru greu, ca acela caruia Statulu au fostu vendutu, se nu ilu vendia si elu la rondulu seu si se nu se despagubésca din pungile celor seraci, pentru sumele ce i le au storsu cei puternici. Mai curendu séu mai tardiu subt o astfelu de administratiune totu ajunge a fi venale si pacea de care se bucura atunci cineva subt regi, este cu multu mai rea, decatu disordinea in tempulu interegnului.

Ce s'au facutu pentru de a evitá aceste rele? Au facutu coróna ereditara in anumite familii si au introdusu o ordine de succesiune, care evita ori ce disputa la mórtéa regiloru séu cu alte cuvinte, au substituitu inconvenientiele regentiei acelor de alegere, au preferitu o liniste aparenta unei administratiuni intielepte si mai bucurosu au voit se se espuna pericolulu de a avea ca siefi copii, monstri séu inbecili, decatu a se disputá despre alegerea de regi buni. Nu au consideratu ca espunenduse astfelu pericolulu alternativei, au tóte siansele in contra lor. Au fostu unu evenimentu fórté rationabilu pe care l'au datu ca respunsu junele Dionis tatalui seu, candu acesta ilu mustrá pentru o fapta infama, dicédu'i: „Ti amu datu eu unu astfelu de exemplu?“ „Ah! respunse fiiulu, tatalu teu nu a fostu rege.“*)

Totulu concurge pentru de a lipsi de dreptate si intieleptiune pe unu omu crescutu pentru de a comandá celorlalti. Precum se dice, isi dau fórté mari silintie se invetie pe unu principe tineru art'a domniei. Se pare inse, ca ei nu profita multu din acésta educatiune. Ar face mai bine se incépa educatiunea lor invetiandu'i art'a de asculta. Cei mai mari regi pe cari i celebrésa istori'a, nu au fostu crescuti pentru de a domni. Acésta este o sciintia pe care cineva o scie atunci mai puçinu, candu crede ca o au invetiatu mai bine. Cineva o invétia mai bine ascultandu decatu comandandu. „N'am utilissimus idem ac bravissimus bonarum malarumque rerum delectus, cogitare quid aut nolueris sub alio principe, aut volueris.“

O urmare a acelu defectu de coherentia este inconstanti'a guvernului regale, care regulanduse aci dupa unu planu aci dupa altulu, dupa caracterulu principelui care domnesce séu a acelor cari domnescu pentru elu, nu póte avea pe mai multu tempu unu obiectu ficsatu nici o conduita consecinte: o variatiune care face ca Statulu siovascesc din macsima in macsima, din proiectu in proiectu, ce nu are locu la celelalte gubérne, unde principele tutudeauna este acelasu. De-aceea se póte observá ca in generale la curti domnesce mai multa violenit'e si mai multa intieleptiune la unu senatu, si ca republicele isi ajungu scopurile lor prin mesuri cu multu mai constante si mai bine urmate, in tempu ce ori ce revolutiune in ministeriu produce una si in Statu, pentru ca macsim'a comuna a tuturoru ministriloru si chiaru a tuturoru regiloru este de a face in tóte contrariulu predecessoriloru ce au avutu.

Din aceeași incoherentia se deriva si solutiunea unei sofisme fórté familiara politiciloru regalisti. Ei nu numai ca compara guvernulu civile cu guvernulu domesticu si pe principe cu unu tata de familia, o eróre acésta dejá coresa mai susu, dara ei acórdésa acelor magistrati intr'unu modu catu se póte de liberale tóte acele virtuti, care aru fi de doritu

*) „Mijloculu celu mai folositoriu si celu mai scurtu spre a te decide intre bine si intre reu, este ca se cugeti: ca ce ai fi voit, séu n'ai fi voit tu se se faca supt unu altu Principe.“ Tacitus, Hist., I, 16. Dupa traducerea reposatului academicianu G. J. Munténu. Not'a Traduct.

ca se le aiba si presupunu totudeauna, ca principele este in adeveru aceea ce trebuie se fia: presupunere cu ajutorulu careia guvernulu regale devine in modu evidentu preferabilu tuturoru celorlalte, pentru ca necontestabilu elu este celu mai tare si pentru ca se fia si celu mai bunu nu i lipseste decatu ca vointi'a corpului se fia cu multu mai conforma vointiei generale.

Dara déca dupa Platone, unu rege nascutu este unu personagiu atatu de raru, decateori óre natur'a si noroculu isi voru dá concursulu lor pentru de a ilu incoroná? Si déca educatiunea regésca corupe inevitabilu pe acei cari o iau, ce póte cineva sperá dela o intréga suita de ómeni educati pentru de a domni? Acela se amageste deci de buna voia, care confunda guvernulu regale cu unu rege bunu. Pentru de a vedea ce este acestu guvern in sine insusi trebuie observatu subt principi marginiti séu infami, pentru ca ei se redica astfelu pe tronul séu tronulu 'i face astfelu.

Aceste dificultati nu au scapatu din vederea autoriloru nostri, dara ei nu s'au lasatu a fi adusi in perplexitate. Remediulu celu mai bunu, dicu ei, este: a ascultá fara de a murmurá. Dumnedieu ne tramite regi rei in mani'a sa si trebuie suferiti ca pedepse ale cerului. Fara indoiala, ca acestu discursu este edificatoru, dara mi se pare, ca elu s'ar potrive mai bine pe unu amvonu, decatu intr'o carte, ce tractésa despre politica. Ce ar dice cineva despre unu medicu, care promite minuni si a carui arta ar consiste intru a recomandá bolnavulu seu pacientia? Este sciutu ca unu guvern reu trebuie suferitu candu ilu are cineva: cestiunea inse este de a affá unulu mai bunu.

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

14 Novembre in Sibiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru fl.	8.—9.—
Grâu, amestecat	1	„	6.80—7.60
Secara	1	„	5.20—5.60
Papasioiu	1	„	4.30
Ordiu	1	„	4.80
Ovesu	1	„	3.10
Cartofi	1	„	1.30
Mazare	1	„	6.50—7.—
Linte	1	„	10.—10.50
Fasole	1	„	6.50—7.—
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	30.—32.—
Untura (unsóre topita)	50	„	28.—28.50
Carne de vita	1	„	—42
Oua 10 de			—25

Nr. 986—1879.

(106) 1—3

Escriere de concursu.

Prin decisiunea spec. comisiune administrative a comitatului Severinu de sub Nr. 419 a. c., postulu invetiatorescu comunu la propunere in limb'a romana si magiara din comun'a Gârboveti devenindu vacantu, cu acésta se escrie concursu cu terminu pana la **15 Decembre** a. c. st. n.

Emolumentele sunt: pe unu anu 300 fl., 12 metri cubici lemne de focu, precum si locuintia libera cu gradina.

Recurentii sunt datori a aretá: 1. vèrst'a si religiunea, 2. invetiamentulu severitu, 3. atestatu de cualificatiune, 4. cunoscintia de limbi, si in fine 5. ocupatiunea de pana acuma.

Recursurile proviedute cu timbre regulate, sunt a se adresá cátra Escelenti'a Sa dn. ministru de culte si instructiune si a se tramite pana la terminulu susu aratatu, la comisiunea administrativa in Caransebasiu. Se observédia, cumca invetiatoriulu denumitu este datoriu, a executá dupa ritulu gr. orientalu cantarile bisericesci, si in fine, cumca recursurile intrate dupa terminu, nu se voru luá in consideratiune.

Bania, in 12 Novembre 1879.

E. N. Terentiu Pucea,
notariu cercualu.

Apa de gura anatherina

Dr. Popp

(97) 2—2

este remediulu celu mai bunu pentru gura si dinti, intre multele midilóce dentifrice conservatóre.

Atestu medicinalu.

Fericitele rezultate, pe care le am obtinutu eu insumi precum si acei patienti ai mei, cari ca si mine au intrebuintiatu veritabil'a Apa de gura anatherina a Dr. J. G. Popp c. r. dentistu alu curtii din Vien'a, Stadt, Bognergasse 2, me deobliga in calitatea mea de medicu a declará, ca eu am recomandat adesea si o mai recomandu nu numai ca unulu din cele mai bune midilóce de conservare a dintiloru, din cele cunoscute pana acuma, ci si ca unu preservativu in contra deselor morburu a le gurei de cari se plange lumea.

Vien'a.

Dr. Gerh. Brants m. p.

Depozitele se ada: in Sibiu la d-nii C. Müller, farmacistu, F. A. Reissenberger, Piat'a mica, S. Stengel, Fried. Thallmayer, comercianti, W. F. Morscher, farmacistu diplom.; in Oraséa la d. C. Fuhrmann, farmacistu; in Brasiovu la d-nii E. Fabick, W. Jekelius, Ad. Kugler, Goos, Horung, farmacisti, Demeter Eremias, comerciantu; in Mediasiu la d. dr. Fr. Folberth, farmacistu; in Sebesiu la d-nii J. C. Reinhardt, J. Ludwig Binder, farmacisti; in Sighisóia la d-nii J. B. Misselbacher et fi, J. B. Teutsch, precum si in tóte farmaciele, parfumeriele, magazinele de galanterie si de materiale din Transilvani'a.